

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК П'ЯТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Пидвальна вул. д. 6,
біля золотих воріт

Телефон редакції 1458.
Телефон друкарні 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1910

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 кв.	на 1 м.	на 1 тиж.	на 1 д.
6, 5, 70	5, 25	4, 75	4, 25	3, 75	3, 25	2, 75

Переплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.

Ціна „Раді“ за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через поштомати, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.

Переплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу.)

Автори рукописів повинні являти своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодні, перекладаються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не означені умови друку, вважаються безплатними.

3 приводу надісланих до газети віршів редакція не йстується.

Просьба авторів додержуватись правопису „Раді“.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попередю тексту, або за його місце, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітка, платити за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

Нашим передплатникам.

На основі умови редакції „Раді“ з дирекцією української групи під орудою М. К. Садовського рокови передплатники „Раді“ і ті, що передплатили газету в розрочку, коли вони заплатили не менше 2 карб., мають право ходити на вистави групи Садовського, (театр „Грамотности“) по зменшеній ціні. Правила, що регулюють це право д. д. передплатників „Раді“, такі: Спецтакі по зменшеній ціні для д. д. передплатників „Раді“ відбуватимуться раз на тиждень, по четвергах.

В ці спектаклі уйдуть всі новини репертуара. Щоб дістати бізети на виставу, д. д. передплатники „Раді“ показують в кошу театру особливі квитки з талонами, які видаються з контори „Раді“. Кожний передплатник має право дістати ДВА МІСЦЯ в партері або ЛОЖУ. Позагороднім передплатникам талони на ці вистави висилаються заказною бандеролью, коли буде випачено 10 коп. грішми чи марками.

ЦІНА МІСЦЯМ:

Театр „Грамотности“	ЗВЧАЙНА.	Для передплатників.
До жи	5 р. — к.	3 р.
1 ряд	2 р. 10 к.	1 р.
2 „	1 р. 60 к.	1 р.
3 „	1 р. 40 к.	80 к.
4 „	1 р. 20 к.	60 к.
5 „	1 р. — к.	50 к.
6 „	1 р. — к.	50 к.
7 „	80 к.	50 к.
8 „	70 к.	50 к.
9 „	60 к.	40 к.
10 „	55 к.	40 к.
11, 12 „	55 к.	40 к.
13 „	55 к.	40 к.
14 „	55 к.	30 к.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика Пидвальна вул. д. 6, біля Золотих воріт. Телефон 1458.

Редактор М. Павловський. Видавець С. Чикаленко.

482—76

Театр б. Т-ва Грамотности.

Дирекц. М. Садовського.
Завтра, 28-го янв., у 1-й раз на україн. сцені виставлено буде: ОПЕРА

ГАЛЬКА

на 4 х муз. Монішки перев. на укр. мову М. Садовський. Нові декорації і нові костюми у 3-й дії. Гучальський танець „Ариана“. АНОНС: У п'ятницю, 29-го янв., для передплатників газ. „Раді“ вист. буде: НАЙМИЧКА. У нед. 31-го янв. ранком вист. буде: ДАЦ СРЕДЦЮ ВОЛЮ, ЗАВЕДЕ В НЕВОЛЮ. Початок о 8 г. веч. Ціна місця зичайна.

1299 Відповід. реж. М. Садовський.

Театр „Соловцов“ Дирекція І. С. Дуван-Торцова.

Сьогодні, 27-го янв., в 2-й раз нова п'єса С. Юшкевича „Комедія Брака“ на 4 х. Постановка Н. Н. Каміонський, Босов, Гаврилов, Дісенко. Початок о 8 год. веч. Ціна — беніфісний. Квитки продаються. Завтра, 28-го, черг. вистава „Діаґноз“. „Кієвські Вісти“: в 11-й раз п'єса І. Андреева „АНІСА“, на 4 х. Суб., 30-го янв., загдо-стпова вист., в останній раз—„ОСВОБОДЖЕННІ РАВЫ“, ком. на 3 х. „ВЕСЕЛА СМЕРТЬ“, артек. на 1 х. Нел., 31-го, ранком по значно зменш. ціні, в 4-й раз „ТРИ СЕСТРЫ“, на 4 х. А. П. Чехова. Вист., 2-го фебр., беніфіс С. Ф. Павленко; в 1-й раз—„МАКБЕТ“, траг. В. Шекспіра. Вся нова обстановка. Пост. А. Полова. Гот. до вист. „РАМПА“, п'єса Ротшильда, „ДВОСТОВННИЙ ПАРИЖ“, ком.

Городський театр.

Сьогодні, 27-го, „Евгеній Он'їгін“. Бер. уч. п. в. Воронцов, Вазицька, Кара-Ушалева, Лелюк, Ліпський, Палаголю, Каміонський, Босов, Гаврилов, Дісенко. Початок о 7/8 год. веч. Завтра, 28-го, беніфіс арт. О. А. Шмід; вист. 6.—1) „РИОЛЕТТО“, 2) 2 акт. з оп. „СКАЗКИ ГОФМАНА“. Ціна зич. П'ятн., 29-го, на кор. повечір. про неможливу студ. Ун. „Св. Володимир“, 1) „АЛЕКО“, 2) „ПАЛІЦЬ“, 3) Кошевичий відліт. Суб., 30-го—„ІНКОНА ДАМА“. П'ятн., 29-го, на кор. повечір. про неможливу студ. Ун. „Св. Володимир“, 1) „АЛЕКО“, 2) „ПАЛІЦЬ“, 3) Кошевичий відліт. Суб., 30-го—„ІНКОНА ДАМА“. Гот. до вистави в 1-й раз у Києві „ЗИГРИД“ (2-й день Кольда Нібелунгов) музич. др. на 3 акт. Р. Вагнера. Квитки на всі вистави продаються в касі театру щодня від 10 годн. ранку до 2-х год. та ох 5 г. до кінця вистави.

Товариство „Просвіта“

Засноване в пам'ять Тараса Шевченка.
У вівторок, 2-го фебрала, в ЗАЛІХ КИЇВСЬК. УКРАЇНСЬКОГО КЛУБУ.
На користь лекційного фонду Т-ва „Просвіта“

КОСТЮМІРОВАННИЙ ВЕЧІР

з призами за найкраще жіноче та чоловіче вбрання.
Гратиме благодійн. оркестр. Початок гаїців у 9 год. веч.
Входні бізети (з благодійним збором) 1 руб. 10 к., для учнів вищих шкіл 55 коп.

Г. Боссе.
М. В. Бочаров.
П. І. Цесевич.
Н. А. Арцибашева.
С. Д. Воронець.
О. А. Шмід.
Л. Стефанеско
(цимбаліста).

Нову запись артистів Київської опери одержано на двоохочних грамофон. пластівцях Т-ВА
Інтернаціональ Екстра-Рекорд.
В головному депю музичних струментів і нот
Г. І. ІНДРЖИШЕКА
Хрещатин, № 41. пок.-898-87

Зразок патріотичної науки.

Першим і самим елементарним домаганням од усякої, а тим більш наукової праці мусить бути добросовістність і знання її автора, — добросовістність для того, щоб оцінювати до ладу й об'єктивно факти, і знання, щоб не плутатись серед їх, але серед ісу, не вигадувати небувалого, не перекручувати того, що було. І в кожній сфері наукової діяльності ці елементарні домагання звичайно й прикладаються,—природник знає свою науку і, не знаючи її, певне не зважиться виступити прилюдно; математик не буде вигадувати власних теорем і формул, що не в'яжуться з загальним станом науки, інженер не будуватиме моста, не тямлючи, як йому до діла прикласти науки відомости. Бувають, лева річ, помилки,

може бути, що даний суб'єкт перепи- нить свої знання й візьметься за таке діло, яке по-над його сили стоїть, але це тільки помилка, виняток, і в науковій сфері добросовістність та знання становлять неминучу умову кожної праці.

Але єсть одна сфера, де кожний охочий чоловік почуває себе як дома, де забувають про найперші й найелементарніші вимагання від усякої праці. Сфера ця — українське питання. Кожен, що знає десятку—два українських спів.—має себе вже за філолога і згорді творить суд і розправу над українською мовою і працями українських діячів, що ціле життя своє віддають цьому питанню. Кожен, хто чує шось: десятих уст про становище української справи, а сам ні одною книжж української не прочитав, може лежати зати для спеціаліста справи,

аби трохи сміливості було. Кожен, кому охота, може з легкою совістю і шеплексним багажем фактичного знання вжитись за поришення всяких справ, звязаних з українством. Ми маємо цілу низку учених, що категорично орудують українськими справами, не маючи про них у голові анічого сенсено; ми знаємо силу політиків, що не менш категорично розв'язують практичні питання, зовсім не знаючи ні народу нашого, ні його мови, звичаїв та потреб. Знання та добросовістність вони надолужують патріотичним або централістичним завзятям поглядів і з цим багажем виступають на прилюдно трибуноу—в пресі, в „наукових“ творах, на кафедрах... І що найдивніше—знаходять і читачів, і слухачів, що їм віри ймуть і плещуть в долони, слухаючи їхніх безсоромних вигадок та перекручування.

Недавно в Петербурзі виступив з публічною лекцією про закордонну Україну один з таких „спеціалістів“ по українству, д. Філевич. Вже не вперше цей сміливий добродій виявляє свій багаж і свою добросовістність з приводу українського питання і читаючи його праці, повні злости, незнання та навмисного перекручування фактів, просто дивується, як хоч трохи розумна людина може вигадувати такі неістиниці, як—що там не кажіть, а професор—може не знати того, що повинен знати всякий, хто справді хоче освітити питання, а не затемнити його ще дужче. Тільки надія на те, що слухачі й читачі ще менше знають і не зможуть оцінити до ладу сміливості таких оригінальних учених, і може мабуть окриляти їх на такі просто ганебні вчинки.

В згадженні про лекцію проф. Філевича читаємо, що він „представив вь продольном разрьбѣ (!) главные фазисы галицко-русской истории“. Як виглядає та історія в такому „разрьбѣ“, покажуть нам оші відомости „тямучого“ професора.

Українців чи русинів у Галичині вигадали німці—це ми давно вже чули од польських учених типа Філевича; але їхній російський товариш додає тепер одну, невеличку, правду, ризочку, яка проте цілком переквертає польські ламентатції й переводить їх в „істинно-русский“ табор. Українців вигадано „по польському сооптну“—каже д. Філевич, пошвивши тим у дурні відомости польських публіцистів, що початок українського питання в Галичині вважали за згубу Польщі, за німецьку та московську інтригу. Історикові закордонної України, за якого має себе претензію уважати д. Філевич, мусить бути певне відома заява Головної руської ради, що р. 1848-го виступила з пам'ятними словами: „ми, русини галицькі, належимо до великого руського (українського тоб-то) народу, котрий одним говорить язиком і 15 мільйонів виносить“. Але д. Філевич того не знає, він просто заставляє галицьких українців раз-по-раз заявляти про своє „культурне єдність“ з великоруським народом, проминаючи все, що проти такої єдності говорить. Мало того, навіть фонетичний правоспис, що від імені свого творця зветься часто „кулішівкою“, д. Філевич накидає на кошт німцям, звучи її австрійською вигадкою!.. Звичайно, що з такими знаннями й добросовістністю дуже вже легко було цьому ученому перескочити до „українського сепаратизму“, що находить собі допомогу серед поляків, у Відні й навіть у Берліні... Це вже звичайний шлях таких „учених“ і, до сепаратизму йдучи, ім ніяк не минути Берліна: він по дорозі, хоч наші „учені“ й ховають пильно, як саме туди дісталися. А раз вилазили на свого звичайного коника прудко несуться на йому, наші „учені“, згадуючи не до речі навіть таких людей, що ні в якому разі не були товаришами й помішниками усяким Філевичам. Цим разом д. Філевич всує поминає Бєлінського, Добролюбова та Щедрина, що ніби-то глузували з „українського сепаратизма“. Коли ще прізвище Бєлінського ми можемо зрозуміти в ряду супротивників українського письменства (а не сепаратизма, про який за часів Бєлінського ще й мови не було), то як попали до д. Філевича прізвища Добролюбова, цього виразного прихильника українського, або Щедрина, що глузував не з сепаратизма, а з тих, хто той сепаратизм вигадує (тоб-то з д. Філевича)—ми вже зрозуміти ніяким чином не можемо. Очевидно, на цьому пункті д. Філевича спитало якесь спеціалічне запаморочення і він перестав бачити те, що було у його перед очима, і не туди поткнувся, куди хотів, вишукуючи собі прихильників.

На початку своєї лекції д. Філевич, кажучи, гірко плакав і нарікав на те, що у нас мало знають і мало цікавляться галицькими справами й історією. Це правда—знають мало і цікавляться теж мало. Але насамперед д. Філевичеві треба було б поспитати по-пелом власну голову і признатись, що він сам зовсім не знає тієї справи, про яку взявєся балакати, а ті обривки фактів, що випадком залетіли в його голову, прибрав у таке вбрання, так перекрутив і поспипав такою „істинно-русською“ сілью, що вони й зовсім усяку ціну втратили. І в одному м. д. Філевичеві треба це пам'ятати, а й багатьом таким самим „ученим“, що добросовістність та знання надолужують сміливістю й надією, що нікому їх на незнанні та вигадках пім'яти.

Галицькі „русские“ за автономію!

Є в нас „С.-Петербурзькое телеграфное Агентство“. Частенько з тим „агентством“ трапляються кумедії: подає воно якусь звістку, а пізніше довідуеться, що такої події, або зовсім не було, або як і була, то стала вона не так, як про те оповістило весь світ с.-петербурзьке агентство, а якось інакше. Особливо „пикантно“ переказує офіційне „агентство“ звістки про справи „братів-славян“, а вже коли щось почне писати про „русских“ в Галичині, то годі така кумедія виїде, що тільки рота роззявилась.

Так сталося з тим „агентством“ цілих всенародного віча, що відбулося цими днями у Львові під проводом митрополіта графа Шенгицького.

Ось послухайте телеграму, та дурі—не сміятись і всіма силами своєї істоти постарайтеся зрозуміти в чім істота. Тільки одна умова: припустіть, що ви не українець, що вам про український рух нічого невідомо.

Це може буде трохи важенько; але на скільки хвилині уявіть, що ви обиватель якогось там Устьольвичегодська.

Ну, так ось:

В'їНА, 22. Подь предсьятельством митрополита Шенгицького во Львові состоялся конгресс русских членов палаты господ, ревельскаго і селіма. Собрание, въ котором не приняла участія старо-русская партия, единогласно постановило требовать, чтобы правительство осуществило безпечное конституційное равноправие малороссов. Конгресс хатагайствует о выдѣлении великаго княжества краковскаго изъ Галичи и о раздѣлении административныхъ властей королевства на автономную національную секцію, а также требует, чтобы правительство перестало терять старо-русскую партию, пропаганда которой направлена противъ самостоятельности украинскаго народа.

Одже зібралися „русские“, вимагали „равноправия малороссов“ (а ви по Смирнову знаєте, що у Росії живе „такая вѣтвь русскаго племени“) і постановили: „не терпѣть старо-русской партии, борящейся противъ самостоятельности украинскаго народа“.

Такого народу, (не забувайте, що ви „обиватель“ Устьольвичегодська) у Смирнова, і не тільки у Смирнова, а й у Глібовицького, Вобрицького і К^о, немає, а ще, як каже „агентство“, це народ „самостоятельный“.

Мабуть „самостоятельный“ треба розуміти так, що, слава Вогу, ше сам на ногах стоїть.

Віда з тою „малорусською вѣтвю“, та й годі!

Вобрицькі, Глібовицькі і К^о на всі голоси кричать, що в східній Галичині живуть „русские“, „изъ достойныхъ источников“ не раз те саме агентство сповіщало про це й весь світ.

А тут на тобі: договорились до того, що „русские“ (де-хоті навіть казав, що в Галичині все „союз русскаго народа“) вимагають „равноправия малороссов“.

Що скажуть Савенки, Пихни і кумпанія?

Яка це образа для Дудикевичів et tutti quanti!

А кінець телеграми так і тхне Савенком (українці—сепаратисти); „пропаганда старо-русской партии направлена противъ самостоятельности украинскаго народа“.

Не против „самостоятельности“, добродій з „агентства“—вони і на це не адатні, а за гроші „Славянскаго Благотворительнаго Общества“.

Та годі вже: моя порада „агентству“: не подавайте звісток про „русских“ в Галичині, бо тільки сорому наберетесь!

„Русский“ зі Львова.

3 газет та журналів.

„* * * * *“ Меншиков у „Н. В.“ все ще виясняє завдання великоруського націоналізму. Де-які фрази нововременського прем'єра просто такі знамениті: „Не мы идемъ на инородцевъ, а они на насъ“—каже він. „Инородці, що обороняють свою національність, не можуть одночасно належати й до нашої, а коли вони числяться „громадянами“ російської держави, то це просто політичний „подлог“.

„Мы племя царственное, повелѣвающее всеми народностями, воедшими вь составъ Имперіи. Именно наше національное своеобразие, а не чье другое, должно считаться непреложнымъ. Всѣ инія національности должны быть терпимы, какъ явленія временныя, подлежащія или усвоению, или вытѣсненію. Счастъ за законъ постоянное сожительство разныхъ національностей въ чертѣ одного государства составляетъ величайшую нелѣпость, какую можно себѣ вообразить“.

Нема чого й казати, що ця „величайшая нелѣпость“ є звичайне правило для кожної сучасної держави. Запевняти, що всі сучасні держави з мішаною по національності людністю розпадаються, значить казати очевидну неправду. Во нові ж держави, що дають повну волю розвиватися всім народностям, які складають державу, цеж—останнє слово культури й цивілізації.

Нововременські націоналісти діють Росії такі умови життя, при яких народностям менш розвиненим ніколи не можна було б догнати народностей, що стоять тепер на вищому ступні культури і державности. Націоналісти ці клячуть росіяні вернутися до давним давно минулих часів, про які цивілізована Європа знає тільки з історії першої культури.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

(Засідання 25 січня*).

Реформа місцевого суду.

Дебати в справі законопроекту про реформу місцевого суду закінчено. Докладчик Шубинський робить різке суперечок і зазначає, що з усіх запропонованих до ст. 19 поправок, він вважає „приемлемими“ поправку Опочинина—про зміну по-губерського пензу на всеоросійський; і поправку октябристів, щоб вибрати на судді можна було бездезерових осіб з вищою освітою більшістю трьох четвертих голосів земських гласних чи гласних городської думи.

Сезонович від імені фракції правих заявляє, що вони прихильники волостного суду, а через те будуть голосувати проти ст. 19 і поправки октябристів, аби тим довести, що проект непридатний до умов російського життя.

Валотировков прийнято три поправки: Опочинина, Андрійчука та октябристів.

Підчас балотировки всього третього уступу ст. 19,—перемога на боці опозиції: Дума більшістю 164 голосів опозиції та деяких правих проти 128 голосів октябристів та націоналістів одкидає взагалі потребу для обрання в судді маєткового пензу.

Після перерви Шубинський пояснює, що з огляду на результати балотировки, примітки 1 і 2 ст. 19-ї не мають рації. Примітку 3-ю Дума приймала.

Ст. 20—про право бути обраним в мирові судді по маєтковому пензу батьків—одкинуто.

Ст. 21 переілкує особ, яких не можна вибрати на посаду мирових суддів: тих, що віддані під суд, або з приводу їхніх вчинків провадяться слідство, присуджених до кари, позбавлених судом посади або ульiveness з сословія—в тім числі з присяжних адвокатів, їх помішників та приватних адвокатів. З приводу цієї статі Коваленко 1-й робить поправку. Він пропонує, щоб до статі було додано примітку, що мировими суддіями не можуть бути особи іудейської віри. Одкинуто обміркування цієї поправки,—каже Коваленко,—це все одно, що примусово затулити рота. (Оплески на правах).

Виключення Маркова 2-го.

Марков 2-й, приєднувшись до пропозиції Коваленка 1-го, заявляє: „Знайво ви, панове, хочете відкритись від єврейського питання. Це не личить Думі. Все одно, тепер ці гланиці, а питання це у всій його ширині повинно бути внятнм в Думі. Поправка Коваленка тільки виявляє по-“

*) Початок днівсь вчорашнє число „Раді“.

гляд руского народа на євреїв, але він боїться цього питання, бо залежить від цього паразитного племені".

Голова прийняв промову. Марков відповідає голові, що він авертається не до всієї Думи, а тільки до певної частини членів.

Голова радить Маркову ознайомитись з наказом, де сказано, що промовець не повинен говорити тільки до деяких депутатів.

Марков.—Наказ я не читатиму, бо він незаконний! (Оплески на правах).

Голова. Вважаючи ваші вислови невідповідними цьому місцеві, я на підставі права, наданого мені наказом, позбавляю вас слова (Оплески ліва і центра).

Марков, (сходячи з трибуни)—Вітаю вас, панове, з „жидовствующим“ председателем".

Голова пропонує виключити Маркова на 15 засідань.

Марков, знову вийшовши на трибуну, називає депутатів жидівськими прихвостями.

Постановою Думи Маркова 2-го виключено на 15 засідань. Валотировкою прийнято пропозицію 30 членів Думи про те, щоб було одкинуто поправку Коваленка 1-го.

Далі засідання Думи провадить Хомяков.

Докладчик Шубинський зазначає, що до ст. 21 подано ще поправку трудовою групою про те, щоб мировими судьями не могли бути присуджені за якісь злочини за винятком злочинів політичних, релігійних та літературних. Аналогічні поправки запропонували також кадети й поступовці. На думку промовця всіх цих поправок прийняти неможливо.

Товариш міністра юстиції Верв'якин категорично висловлюється проти цих поправок, зазначаючи, що існуюча загальна система обмежень повинна зостатись і в цій справі.

Вілоусов, від імені соціал-демократів, висловлюється за те, щоб зовсім викинути цю статтю, бо народ і сам не вибере собі суддю інтелігентна, що прокраса, або якого іншого злочинця. Що ж торкається осіб, виключених з числа дворян, то—на думку промовця—тепер виключають тільки тих, хто став вище своїх классових інтересів в боротьбі за права народу, але не виключають тих, що розтрачують капітали дворянської опіки і т. ин. (Оплески на лівах).

Замисловський говорить, що прийняти таку статтю,—є злочин проти народного сумління, бо ця стаття дозволяє євреям бути судьями і надає їм право, як виконавців обов'язки голови а'їада, приводити православного свідка, коли не буде свідка, до присяги й давати цілувати хреста. (Оплески на правах).

Тимошкін нагадує Думі, що коли вона прийме цю статтю, то „голосами кадетствующих і жидовствующих“ діячів земства виберуть...

Голова приймає промовця, прощаючи не вживати образливих висловів. (Голоси на правах: „Де ж тут образ").

Голова.—всі присутні виконують тут свої обов'язки з волі Господаря Імператора; і нікого тут образити не можна. (Оплески на лівах).

Тимошкін заявляє, що законопроект в редакції комісії не дасть Росії доброго суду, а дасть такий суд, який зробить рабами всю російську людність. (Оплески на правах).

Аллемов та Черновитов підтримують поправку кадетів.

Фридман обвинувачує Замисловського в підробці, бо,—каже промов-

вець,—бувшому товаришові прокурора не могло бути невідомим, що якийсь председатель не має права приводити до присяги православних свідків.

Голова прохає не зачіпати цього питання.

Фридман, сходячи з трибуни, каже, що православні свідки до присяги можуть приводити тільки православні священники.

Ляхніпський підтримує поправку трудовиків, а Опочинін вносить нову поправку.

Валотировкою всі поправки одкинуто і ст. 21 прийнято в редакції комісії.

З приводу ст. 22, що забороняє бути судьями духовенству, священник Сандерко пропонує цю статтю викинути зовсім, бо вона, обмежуючи права духовенства, тим аменшує його авторитет. Практично духовенство не буде користуватись з свого права, але немає потреби згадувати про це в законі.

Докладчик Шубинський, посилаючись на слова Петра І: „Чернець не лязь не в своє діло“,—пропонує прийняти статтю в такій редакції, як вона є. Дума так і приймає.

Вечірнє засідання.

Обмірковуються ст. 23, що встановлює три роки служби мирових суддів по виборках. До цієї статті запропонувано поправки: Скоропадським, Грімом, Тенішевим, Томашевичем. Скоропадський вважає, що добрий суд повинен бути незмінним і тоді тільки суддя буде незалежним.

Томашевич та Вишневський радять призначити 5-літній термін.

Волконський І-й, Черкасов, Андрійчук та Захарієв обстоюють за трьохлітній термін. Дума приймає—3 роки.

Далі обмірковуються ст. 24—про вибори суддів земськими зібраннями.

Вілоусов обстоює за вибори суддів загальним голосуванням всієї людності.

Дума приймає статтю 24 в редакції комісії, тоб-то суддів вибирають земські зібрання. Всі поправки до статті одкинуто.

ПО РОСІІ.

— Догляд за мимими. При сиводі, як повідомляє „У. Р.“, організовано комісію, що буде доглядати за тими друкованими творами, які торкаються релігійного питання. Комісія має на меті пояснення та спростуваннями боритися проти учнів, що поширюють проти-релігійні погляди. Коли комісія визнає, що той або инший твір суперечить духу православної церкви або говорить проти Христа, вона прохатиме свідке начальства забороняти читати цей твір.

— Педагог на ночній роботі. „Р. Ст.“ переказує кумедний випадок в житті попечительного начальства Аткарської реальної школи та живої гімназії. Директор обох шкіл Д. Піччєв за двом своїми помісниками почав розшукувати одної ночі своїх учнів та учениць по приватних квартирах Бачте, недавно вийшов закон, по якому учні перед святами повинні сидіти дома і Воже борони їм гуляти де небудь. Ого директор і провіряч, чи сповняють той приказ. Хтось повідомив директора, що у пані Мініх в той день влаштується вечірка. Ого на цю квартиру і пішов директор провіряти, чи немає там його „дітей“. Але ввійти в хату попечительному начальству не вдалося, бо в прийомній їх

затримали сини пані Мініх—студенти. Начальство не зупинилося і треба було, щоб їх пустити в кімнати. На суперечку вийшла хавайка дому і заявила, що як ніхто пана директора не запрошував, то вона не може його пустити до себе. Але директор хотів-таки відчинити двері. Тоді його попросили „честью“. Директор мусів піти. Тимчасом на подвір'ї йшла суперечка з помісником директора. Цей панок так широко хотів зловити учнів, які б тікали од пані Мініх, що не побоявся перелізти через ворота і ввійти в двір. Але тут його обарили собаки. Тоді ширий „педагог“ забіг в сінці, де натрапив на фурама. Цей, побачивши невідомого паяка, що пробрався через ворота, просто в зашій виставив його з двору. Так погано кінчалася „облава“ начальства на учнів. Але це не відбило охоти у „диного“ начальства прапатвати й далі. Не одні ще двері одвідало воно. Скрізь їх далі прийомної не пускали. Але всеж другого дня у них був великий список учнів, що танцювали у пані Мініх та по инших приватних квартирах. Учнів, розуміється, покарали. Надирателєві, якому десь собака порвала штани, видали грошоку допомогти. Цей випадок так зхвилював місто, що де-які гласні внесли цю подію на розгляд міської думи.

— Вчителі без малування. „У. Р.“ повідомляє, що вчителі початкових польських шкіл міста Лодзі звернулися по телеграфу до губернатора з проханням, щоб він приказав городському управлінню Лодзі виплатити їм жалування. Вони не одержали, як виявляється, ні копійки за кілька останніх місяців. Губернатор приказав городському управлінню зараз же виплатити вчителям гроші. Відповідальність за несплату жалування падає на міського голову.

— Вчителі з утер-офіцерів. Характерний проект подав недавно в міністерство освіти генерал Богданович. Цілком генеральський законопроект. Він піклується про підготовку вчителів. Генерал радить влаштувати окремі двох річні вчительські курси, слухачами на яких можуть бути і селяне, бувші утер-офіцери. На думку генерала, утер-офіцери, якими можуть бути нижчі чини, що скінчили учебну команду, нічим не відрізняються по освіті од учнів городських шкіл. Мало того, ці утер-офіцери навіть більше розвинені, каже генерал, ніж учні. Коли відкриваються такі курси по рецептові Богдановича, то треба позакривати всі вчительські семінарії. Кажуть, що в міністерстві народньої освіти вже організували комісію для розглядання проекту генерала Богдановича. Аж тепер Гупаленка з „Суєти“ визнано за вчену людину. (Р. Від.)

— „Отець“. „У. Р.“ малює характерну картину з сільського життя. Од неї пахне ще доісторичними часами. В селі Ігнатівці, батькошка, крім своїх обов'язків по парафії, вив на себе ще обов'язок запірати і одчиняти баню всім, хто б там не парисся. Раа в бані трапилося у нього яєсь непорозуміння з дочкою дядка. Ого батькошка так побив бариншу, що у неї пішла кров з носа. Справу по розглядав місцевий благочинний Богдановський. Через те, що дітина скаржилася на неадекватність од батькошких кулаків, благочинний присудив: „видати баринші 12 яєць на поправку здоров'я і нову хусточку до носа“.

— Забастовка вчителів. З Нижнього Новгорода повідомляють „Р. Ст.“, що там в приватній гімназії трапився незвичайний випадок. Забастова-

ли всі вчителі гімназії д-ки Ново-сільської. Приводом до забастовки послужило непорозуміння між начальницею та вчителями. Вчителі давно вже вважали, що начальниця дуже вже на комерційну ногу поставила вчення в гімназії. Начальниця не звернула уваги на їх вказівки. Ого вони й забастували. Учениці, як вчули про те, що вчителі покидають гімназію, счинили галас. Начальниця постаралася їх одправити додому. В гімназії вчилися 300 учениць.

— Союзники „чудодій“. Єсть у вятському повіті священик о. Праведник. Як істинно-руска людина, батюшка з усіх сил „вразумляє“ своїх темних овець. Надто остерігає він їх проти „безбожників та крамольників“. Не тільки не треба слухати їх, але й підкувати близько до себе. Во всяка розмова з „крамольником“,—грїх великий. Далі батюшка пояснює: як побачите свідкого вчителя, так і знайте, це безбожник і лиходій. Ловіть його і тягніть до мене. І тамні вивіти навчались. Якось в село заглянув з доручення земства вчитель, що показував всілякі астрономічні і фізичні прибори, для пояснення небесних явищ. Зраду селяне зацікавилися і уважно слухали пояснення вчителя. Але тут хтось нагадав: Враття! А пам'ятаєте, що батюшка сказав: як вчитель, то безбожник і лиходій. І хто з ним стане розмовляти, той буде на тому світі в смолі кипити. Тягніть його, браття, до батюшки. Але було вже пізно і селяне, щоб не турбувати батюшку, рішили: замкнути його до ранку в хліві, а ранком уже потягли до батюшки. Як не відважася вчитель, як не молив селян, тверді в істинно-русській „вирі“ духовні сини о. Праведника затягли таки „безбожного“ вчителя в хлів. Радо його приставили до батюшки. Той вислухав мужиків, вислухав вчителя і після довгого міркування рішив: коли вчитель вже просидів ніч в хліві, то цим він вже одбуду кару. Одпустить тепер. Селяне одпустили. Навіть не побігли. А вчитель взяв та й обрався. Та не тільки обрався, а навіть подав у суд скаргу на батюшку. Тепер, чого доброго, прийдеться союзницькому „отцеві“ самому попробувати одночичи. (В. В.)

3 життя недержавних націй.

Культурний рух серед латишів за останній рік значно змінивсь. Не покладаючись на те, що колись там було проведено в життя обіцяні реформи, значно обмежені в правах місцевого самоврядування, латиші насамперед зважились за розвиток своїх громадських установ.

Значна частина латишських просвітних товариств працює над тим, щоб дати змогу латишам одержувати не тільки нижчу освіту, а й доповнювати її знаннями професійними та загально-просвітними.

Поруч з просвітними заходами латиші працюють і для поліпшення економічного добробуту свого народу.

Багато товариств кредитових, професіональних, взаємної допомоги і т. п. з великим успіхом проявляють свою діяльність як по великих містах, так і по селах.

Дякуючи праці цих товариств, економічне становище латишів помітно кращає, не вважачи на силу деяких шкодливих для них обставин. Особливо звертає на себе увагу велике збільшення числа власників буд-

днків по великих містах. А це в свою чергу впливає на латишів на місце самоврядування. Латишські кредитові товариства, допомагаючи розвиткові володіння латишів будівництвом, працюють так енергійно, що навіть місцевий німецький елемент, заможність якого зростає на протязі цілих віків, тепер уже не може так успішно конкурувати в цій сфері в латишським, як раніше. В німецькій пресі на це з'являється уже давно звернено увагу.

Про те латиші на цьому не зупиняються і цими днями заснували вони нове спеціальне будівничє товариство.

Одним тільки успіхом за минулий рік латиші добре показують всім иншим недержавним націям, яких успіхів можна досягнути при дружній громадській роботі і самодіяльності навіть за дуже нещасливих обставин.

ПО УКРАЇНІ. У ВІВІ.

— В українському клубі сьогодні на черговій літературній вечірці мають бути відчиті: 1) „про О. Ф. Кістяківського, як українського наукового діяча і народолюбця“, д. Ф. П. Магунівського і 2) „про галицькі січі (підорожжя вразіння) д. Л. М. Жебульова. Початок о 8 годинах вечора.

— Трус. 25 января, за наказу київського охоронного відділу, поліція старокіївської часті зробила трус у кравця Йосипа Залевського (Михайлівська, 16).

— Ленція про Т. Г. Шевченка. 24 января в трійському народньому домі д. І. М. Стещенко прочитав російською мовою лекцію про Т. Г. Шевченка. Лекцію віршадло „общество распространения образования в народі“.

— Конфіскація української газети. З наказу голови київського тимчасового комітету в справах друку сконфісковано № 4 українського тижневика „Село“.

— На вищих жіночих курсах. Історично-філологічний факультет київських вищих жіночих курсів ухвалив запросити на кафедру стародавньої російської літератури проф. В. Н. Петрова. Постанову цю має затвердити рада професорів вищих жіночих курсів.

— Чеховська вечірка. У суботу, 30 января, має відбутися в народній аудиторії (Бульв.-Кудрявська, 26) літературно-музична вечірка, присвячена пам'яті Чехова. В виконанні програми ласкаво згодні взяти участь артисти опери й драми і артисти-аматори. Вилети продаються що-дня о 6—8 годинах вечора в народній аудиторії.

— Народа в справі каналу з Риги до Херсона. Цими днями в Київі має відбутися спеціальна нарада міських діячів і представників од купецтва в справі абудування великого каналу з Риги до Херсона.

— Трус по вранціях. З наказу міністерства внутрішніх справ, поліцеймейстер запропонував київським пристамам зробити трус по всіх крамничках, де продаються листові картки, і конфіскувати такі картки, на яких буде коштуетвенний малюнок св. хреста.

— Прибутки з базарів. Року 1906 Київ з своїх базарів має прибутку 335.354 карб., а року 1909—452.197 карб.

— В університеті. Серед студентів

3 українських журналістів.

(„Українська Хата“, кн. VII—VIII IX: X).

Останні книжки „Української Хати“ справляють симпатичне враження, особливо як порівняти їх з слабенькими й убогими на зміст першими книжками. Видно значний поступ у веденні журналу: ширшає круг тем з поля критики і публіцистики, покращав вибір творів красивого письменства, помітно більш—серйозну редакторську працю, і хоча можна знайти ще чимало недоглядів і хиб, чимало річей—слабеньких, але в цілому фізіономія журналу прийняла більш солідний характер і з його сторінок уже не віє тлю безнадійного спусто, що примусило нас у свій час класти неприхильну оцінку журналові. Зазначаємо це з тим більшою приємністю, що бачимо в цьому поступі тих молодих літературних сил, які взяли у свої руки новий журнал і ведуть його скоро вже цілий рік.

Не воруєж упередження, не злісний намір дискредитувати нове українське літературне підприємство кермувало нашою неприхильною оцінкою перших випусків „Укр. Хати“, а гіркий жаль, болючий сором, що журнал, який має претензію служити органом нашої молоді, висловлювати її скармлиня й пориви, показав сумну безсилість і беззаставність. І з тим більшою приємністю зазначаємо, що новий журнал показав за останні часи справжній поступ, що поглиблав його ідейний зміст, покращала художественна його частина.

Не претендуючи на певну, ясно зарешлену політичну програму, не вивільняючи себе прихильницею виключно якогонебудь одного літературного напрямку, „Українська Хата“ звертає найбільшу увагу на яви-

ща культурно-просвітнього життя і письменницького руху на Україні. І як би молодому журналові удалося стати дійсно зеркалаю того життя й руху, обхопити його як найповніше, і систематично давати огляди й реєстрацію усіх фактів нашого культурно-національного життя, це було б його немалому заслугою перед українським письменством та громадянством.

В своєму огляді змісту VII—VIII, IX та X книжок „Української Хати“ зазначимо попередити те, що здається нам слабшим, що понижує тільки, на нашу думку, вартість цих книжок. Безумовно слабшою стороною журналу являється його публіцистика і літературна критика. Правда,—одні цей поставлений досить широко, тема зачіпаються дуже цікаві, навіть „пекучі“ і саме поставлення цих тем на обміркування свідчить про публіцистичний „нюх“ авторів, що вміють підходити те, що являється найбільш інтересним і сучасним. Та разом із тим видно, що автори не вміють справитись із своїми темами; замість висянення справи, вони тільки заплютують її й затемнюють, замість принципіальної суперечки її полеміки сходять на особисті рахунки; хаотичність думка поруч з великою претензійністю характеризують зміст таких писань, а їх форма дуже часто межує з фельетонною балаканивою низшого сорту. От візьмемо статтю д. Сріблянського „Про дотому“ з підзаголовком „Наша література“. Сама назва статті заінтригує читача, натякаючи на якийсь спеціальний інтерес. І дійсно, д. Сріблянський пробує дати в свій свого роду переоцінку вартостей—не тільки літератури—але й усього нашого культурно-національного руху. Результати цієї переоцінки можна предбачати прочитавши першу сторінку: „Убогість української літератури... сучас-

не українське літературне безголов'я... реакція в українському житті піднімає свою аврину голову. В парі з нею іде страшенний літературний кризис і загрожує нам темною ніччю в сфері української художньої уяви. І трагізм цього збільшується ще й тим, що ця реакція не тільки залежить од кризису в російському житті, з яким звязана органічно, психологічно, але й тому, що є наслідком безсилля наших внутрішніх імпульсів до відродження, безвирозности імперативів, які біби то провадять нас по шляху прогресу...“ Річковий оєуд д. Сріблянським української літератури, критики, української інтелігенції тоді б тільки мав якусь силу, якийсь значиння, як би автор фактами довів і вияснює докладно, в чому він власне добачає „утилітаризм“, „міщанський душок“ та інші грїхи нашого руху й літератури. Всі ці терміни мають занадто важке і певне розуміння, щоб ними можна було так легко жонглувати, розкидаючи направо і наліво; змішуючи поняття, плутаючи хронологічні періоди, узілншши себе згори од обовязку покликатись на факт (ст. 416), д. Сріблянський в дійсності зводять свою критику на ту саму „єпистемологію“, котроу він так докоряє українським публіцистам; недодокрені фактами і не з'ясовані, всі категоричні присуди д. Сріблянського над українською літературою висять, як кажуть, у повітрі. І в тих рідких випадках, коли д. Сріблянський пробує свої загальні висновки підкріпити якимись конкретними фактами, він показує дуже легке й поверхове відношення до фактів української літератури. Як би, наприклад, не ставив низько д. Сріблянський твори українських письменників (а в іншій оцінці їх зовсім не звертаючи уваги на історичну перспективу) старої „єтнографічної“ школи,

але сказати так безапеляційно про українських оповідання Д. Мордовця: „нуль ім ціна“,—це буде сміливо, але не вірно. Або, наприклад, ваяти міркування д. Сріблянського про „реалізм“ в українській літературі. „Де наш реалізм Тургенєва, Достоевського, Толстого, або Успенського, Гаршина, Горького і т. д.?—питається д. Сріблянський,—чи не в оповіданнях нашої „Вічер-Стоу“ М. Вовчка, Неуча-Левіцького, Старицького, Мирного і инших? Д. Сріблянський, очевидно, не уявляє собі, що цих усіх письменників можна рівняти—як що тут порівняння до речі—по силі таланту, по дарованні, по культурному впливу на своє громадянство і т. д., а як що ставити питання так, як він не робить, тоді з повним правом можна запитати: „де наш реалізм Шиллера, Байрона, Гюго і т. д.?“ І як що д. Сріблянський вважає, що наш „реалізм“ (апки д. Сріблянського) не в силі піднятися вище од протоколізму і не може навіть людини з її поривами, аддукціями, гідну своєї особи, неопікрну перед жахом життя“,—то прекрасно змальовані постаті таких самі людей можна вказати йому в творах М. Вовчка, Левіцького, Мирного, до котрих він ставиться в таку обічордою. Ще й те треба сказати, що коли д. Сріблянський серед російських „реалістів“ згадує Горького, то додержуючись хоча б простої хронології, а українського боку треба згадати не Старицького або Марка-Вовчка, а Винниченка або Стефаніка. Інакше це буде зовсім не послідовно. Але чим-чим, а послідовністю д. Сріблянський грїшать дуже мало. Ог він нападається на нашу літературу, називаючи її „вином міщанської благодотворительности“,—це, мовляв, тільки „попіл та недогарки з панського жертвенника мужиков“, так само як і демократизм української інтеліген-

ції, на думку д. Сріблянського, це тільки „рекомендація свого особисто-го настрою (видуманого переважно), маскування свого особистого егоїзму“. А на иншому місці він готовий уже обвинувачувати в тому, що українська література занадто просто-народна, признає, що вона тільки й оживає, торкаючись народнього грунту; це—класова література, „яка своім змістом і формою стоїть на ціле століття понад сучасної передової думки“, яка відіграє службову роль „в смислі задоволення елементарних потреб нерозв'язаної людини“ (ст. 429). Але коли українська література просто-народна, коли вона може обслуговувати тільки потреби простого люду, то і в тому була б її велика вага, і можна було б тоді й не нападатись так на інтелігенцію за її „благодотворительність“, „єгоїзм“ та інші грїхи! І коли вважати разом з д. Сріблянським, що в дійсности Україна це—„30-мільйонна аморфна маса, маса обезличена, інертна...“, яка не творить ніяких національних цінностей, а тільки проватить вегетативне життя“, тоді нема чого й нарікати на те, що „трактування української літератури з погляду інтересів села позбавляє її національного характеру, хоч вона творилася в національній формі-мові“ (ст. 421).

Коли д. Сріблянський „випробує мускули“ (його вираз на адресу української критики) на українському письменстві взагалі, то д. Хоткевич справляє по операцію над українською критикою спеціально. В 10 книзі „Укр. Хати“ маємо статтю д. Хоткевича „Каміні отмечаем“, цікаву власне по її заміру—звернути увагу читачів і подати характеристику деяких молодих українських авторів, промиснутих або оцінених нашою критикою неприхильно. Це цілком справедливо, що часом нові сили, які з'являються на нашій літера-

київського університету засновується „русский національний союз“, що ставить своїм завданням працювати на користь „русской самобитної культури“ і „русской государственности“.

Упертий самовбивець. Цими днями студент київського університету, Олександр Сабаев (Проріва, 14) зробив вже четвертий замах на самобвиство. 22 января він робив дві спроби повбити себе життя; 23 января труївся бромом і гіосціаміном, а 25 января—хіном, але завше завчасу його обратовували. Поки що всі ці замаху акінчилися тим, що хаяйка звелела йому вибратися з квартири. Причина—нешчасне кохання.

Ще про озбрисний напад на Дмитрієвський вулиці. Студентів комерційного інституту—Чернова, Іванова і Євелького 25 января випустили з під арешту через те, що вони довели свою непричасність до озвбреного нападу на Дмитрієвський вулиці.

З помішників начальника тюрми в злочій. На Стрелецькій вулиці (№ 6) злочій вартувий Павленко заарештував в колишнього помішника начальника кншнської тюрми—Меркурія Загороднього саме тоді, як він добивався до жинки.

В справі краєвої виставки р. 1911. Організаційна комісія краєвої виставки року 1911 повідомила начальника південно-західної залізничної, що в біжучому році вона захожується ставити павільони і всякі інші потрібні для виставки будівлі проти київської політехніки та заводу „Гретьер і Криванек“. З апреля місяця почнеється прставка матеріалу для будівельних; через те, що матеріалу для виставочних будівель привозитимуть дуже багато, комітет звертається до управління південно-західної залізничної з проханням зробити на час виставки окрему станцію „Київ-Виставка“, де складатимуть потрібний для виставки матеріал.

В справі приватних вищих медичних курсів. Міністерство освіти звернулося було до ради професорів київського університету, пропонуючи висловитися в справі приватних вищих медичних курсів. Рада професорів передала це запитання медичному факультетові, а останній організував для розгляду його спеціальну комісію, в склад якої увійшли: проф. С. І. Томашевський, проф. П. А. Морозов та проф. Муратов. Ця комісія висловила категорично проти того, щоб давати дозволи приватним особам засновувати такі курси і подала з приводу цього відповідний доклад. Головний аргумент цього докладу той, що такі курси будуть звичайними комерційними підприємствами.

З Київщини. Проти пожеж. Київська губ. земська управа постановила негайно зробити на Київщині 24 земських окладів, де продаватиметься селянам по дешевій ціні бляха на покрівлі і матеріали для фарбування її. Складають будувати при бердичівських волостях: самгородській, бердичівському, білоцерківській, рокитнянській і фастівській—васильківському пов.; лисянській і вільшанській—авенігородському; богуславській і козницькій—канизівському; борознянській, ряснечівській і трипільській—київському пов.; дахівській, мажаринській і цибулівській—липовецькому пов.; іванківській, малинській і червонольській—радкомському пов.; ружинській—сквирському пов.; ставишанській—тарашанському пов.; іванківській—уманському пов.; олександрівській, златопольській і теле-

пінській—циригівському пов. і смільнянській волості, черкаському пов.

Слабування на Київщині. За останній тиждень на Київщині багато послабло на дифтерит. У васильківському повіті—137 душ, в цигиринському—99, в уманському—89 та в черкаському—86. На шкарлатину, як сповіщає „К. М.“, по всій губернії за тиждень заслабло 301 душа; в васильківському повіті—98, липовецькому—72, радомисльському—56 і т. д. На тиф заслабло 198 душ. На віспу—28, на кір—20, на сипний тиф—59 душ і на холеру (в с. Варахтах)—двоє.

Лихо. З с. Москаленок, київського повіту, нам пишуть такого листа:

„Рятуйте. Досі у нас не чуло було ніякої хвороби, а тепер то й не перелічиш. Кір дають дітям і дорослим, слабують на тиф. Віспа котить без розбору. Зараз після кору починається віспа і, хто вичухався від кору, той стає жертвою віспи. Умирає здебільшого поки що голода. Медичної помічі немає ні авідкія; а земська лікарня десь аж у Стебліві, та їдуть туди нема змоги, бо розлилась Рось, а вона по той бік Росі. Рятуйте, бо доведеться усім померти“.

З Волині. На селі. З м-ка Янушполя, житомирського повіту, нам пишуть, що там люди добре дбають про освіту і господарство. Єсть там гарна міністерська школа двохласна. Єсть єврейська школа — „Талмуд-Тора“. А це недавно і бібліотеку впорядкували. Молодь там більше освічена, ніж по інших селах. І інтелігенція потроху ворухається. Виставляють гуртом „Нагалку Полтаву“. А люди, як великого свята, їдуть тих вистав. Завидуючий у школі також часом робить вистави. Українська книжечка почала потроху подекуди появлятися. Читають селяне, читають і робітники в сахарного заводу. Гуртом випишуть газети, та на жаль, не українські. Збираються виписати „Село“. Як не-як, а живуть краще, ніж де инде. І до вахара давно перестали ходити, а лічаться в лікар. Лікарський участок там добре впорядкований.

Книжечка списока Антонія. „Вол.“ пише, що цими днями виходить в світ книжечка єпископа волинського Антонія на єврейську жаргоні. В ній пишеться про єврейську справу та про св. Библію. Це промови Антонія, казані 1906 року в Житомері. Переклав їх на єврейську мову д. Баринштейн.

Нова земська часопись. Цими днями вийде число перше „Сельско-Хозяйственной Хроніки“, журналу, який видає агрономичний одділ волинської земської управи.

З Поділля. Черепиця з цементу. В с. Остапківцях, прокурівському повіту, ції весні земство має заснувати школу, де вчитимуть робити черепицю з цементу. Поміщення пані Заліська дає під школу землю. Це стане селянам у великій пригоді, бо вже дуже далася їм в знаки оті повсякчасні пожежі. Вкривати хати залізом селяне не спроможуться, бо воно дороге. А черепиця з цементу не боїться вогню так само, як залізо, і багато дешевше од його.

Не використані гроші. „Под.“ пише, що з коштів, зібраних на Поділлі під час минулої війни, на підмогу сьмям вразебного персоналу, що потерпів на цій війні, витрачено тільки 800 карб. Зосталося ще мало не 5.000 карб., бо до товариства подільських лікарів не надходило більше проханняв дати підмогу. Тепер це т-во хоче видавати в дих грошей підмогу усьому взагалі лікарському персоналу підчас сутужности.

не знає, яких йому пришукати похвал, але це річ цілком суб'єктивна, і нема чого з цього приводу драпироватися у Чайльд-Гарольдський планц, нарикати на все громадянство, на галицьке суспільство. І той самий д. Хоткевич, коли він догледівся талану Артіма Хоміка, міг би спокійно повідати про це чевній громаді, не роблячи з цього ніякої мелодрами, обходячи а без крикливого пафосу і нарікань, за якими чується не стільки жаль за тими „камнями огматаєми“ (властиво кажучи, ні Філянського ні Хоміка ніхто не „огматає“, а що перестав писати Семанюк, це напевно залежить од якихсь особистих причин), скільки ремінісценції якогось особистого характеру,—адже ж т. Хоткевич не від сьогодні має зуб на тих, кого він зве „задавателями доброго тону“ і якими куливини епітетами вагорджує. А тими ремінісценціями попована, наприклад, гарно і щиро написана характеристика творчости Марка Черемшнина. Далеко серйозніший характер мають статі д. К.: „Класова боротьба і національна солідарність“ та „Общественна інтелігенція на Україні“. В першій автор характеризує відношення соціал-демократії до національного питання, а значає приблизнення нею ваги економічного фактору й класової боротьби і показує, що це все дуже гарно виглядає в теорії, а на практиці сучасного ідейного життя на Україні проповідь цієї виключности привносить одну тільки шкоду. Розвиваються і так невеликі сили соціально національної інтелігенції, вноситься ризанція в її ряди, зростають сили реакційного елемента. Класова диференціяція українського народу має наступити незалежно од нашої волі, а народження нашої національної буржуазії просто таки неминуче потрібне для успіху українського руху. Український народ в процесі сво-

Понута адвокатів. „Р. Сл.“ пишуть з Могильова-Подільського, що там рада присяжних повіренних заборонила адвокатувати д. Вроцнянському цілий рік за те, що він порочивачував гроші, довірені йому клієнтами. Між иншим, цей адвокат роцратив 14.000 карб., довіренних йому цукроварням Хрінювською та Вендичанською. Вроцнянський подав апеляцію на цю заборону, та одеська судова палата не уважила тієї апеляції і затвердила постанову ради адвокатів.

З Полтавщини. Злочій. З с. Дунишівки, золотоношського повіту, до нашої газети пишуть, що там життя немає од злодів та мошенників. Крадуть, що попадуть: хліб, одержу, кури. У дуже бідного чоловіка недавно вкрали 20 пудів жита.

З Херсонщини. Новий театр в Одесі. Д-ій Анатра ставив новий спеціально-драматичний театр на тому місці, де колись був одеський „Русский“ театр. Новий театр заарендують на 25 років д.д. Біскер та Ляшенко і платитимуть за його по 30 тисяч карб. по-року. Театр обійдеться тисяч 250—300. Буде в йому 1.600 місць. Фасад виходитиме на Грецьку вулицю. План театру робить архітектор Дмитренко. Будівлю розпочнуть на весну.

З Таврії. Лихо „Анатемі“. Веселу історію оповідає „Гол. М.“. Ще коли п'еса Андреева „Анатема“ не була заборонена до вистави, то в Бердянську справник загадав перед виставою дати йому п'есу і зовсім викреслив авідкіля роль „Анатемі“. Артисти без головної ролі не хотіли грати п'есу. Тоді справник дозволив говорити слова ції ролі з-за лаштунків, а ні в якому разі не показувати самого „Анатемі“ на сцені. „Щоб, додав справник, віхто ції морди не бачив, хоч би навіть і викликали глядачі“.

З Кубані. Спектаклі для робочих. В Катеринодарі 23 і 24 января любительські двічі виставляли безплатно для робочих комедію Карпенка-Карого: „Сто тисяч“.

Мати. Дівчина—козачка Дарина Купч поридила в станиці Старомішастівській дитину. Щоб покрити свій сором, вона вишом однесла вночі дитину на город і там закопала її. Родичі дізнались про це і сказали поліції. Дівчина привиналася.

Люде мрут. „Куб. К.“ сповіщає, що в станиці Пашківській що-божого дня ховають по 5—6 душ. Слабують на бронхит, плеврит, шкарлатину, на тиф та віспу. Віспа так шириться, що довелось прищиплювати її в кожній хаті усім чисто. На двадцять тисяч людей в цій станиці є всього-навсього три фершали.

Українці в Галичині.

На фонд імені Олени Січинської для засновування українських народних шкіл авбрано до останнього часу на книжечку Краєвого Союзу Кредитового (ч. 6000) у Львові 12, 128, 02 корон.

Українці на Буковині.

Пані Філімона Лопатинська, що вже здобула собі назву „буковинського соловейка“, святкує тепер правдиві триумфи на німецькій сцені в своїх рідних Чернівцях, де співає разом з відомим тенором Вернером Альберт. Недавно співала пані Лопатинська партію Тоскі в опері Лутчині той ж назви, і червопелька критика не пожалувала їй гарячих похвал. Ось що пише про пану артистку червопельський щоденник „Czernowitzer Tagblatt“: пані Лопатинська узяла з себе велику артистичну силу. Голосово партію Тоскі немов для неї написана.

го розвитку мусять пройти всі ступіні, які проходили інші народи, і надійде час, коли серед свідомого національно громадянства народяться елементи, які воруватимуть з демократичними ідеями. Але це все не повинно лякати тих українців, котрі служать ідеї національного відродження,—бо це відродження несе з собою широке здійснення найбільш поступових і демократичних постулатів.

В статі д. К. розкидано чимало вірних угаг та спостережень, які показують в авторові певну широту і оригінальність думки; от тільки ніяк не можемо ми погодитися з д. К. в його погляді на російську культуру: він говорить, що в результаті демократично-поступової діяльности російської інтелігенції „Росія має власну велику національну культуру, якою може заре писатися і перед Заходом, і котра в недалекій будучині буде загальним добром для всіх росіян, як тільки політичні умови зробляться благоприємніші і зрівняють усіх людей в правах“... В чому добає автор „велику національну культуру“ в росіян, і чим вони можуть писатися навіть перед Заходом? Це ще потрібно доказати. Та й яка же велика культура, коли користування в неї „усіх росіян“ залежить ще од політичних умов у будучині. Дуже цікава й друга статія д. К.—про „общерусскую“ інтелігенцію на Україні; тут дуже влучно з'ясовано відірваність цієї інтелігенції од місцевого ґрунту, показано, як марно пропадають для місцевої української людности культурні заходи інтелігенції через те, що вона не бере в увагу національні прикмети цієї людности, не рахується з ними і несвідомо служать тільки зміцненню бюрократично-обрусительного централізму.

Д. Д.—но. (Києв буде).

Співала з великим чуттям і розвинуто свої знамениті голосові засоби величю у всіх позиціях. Романс в першій акті („Там на човенці“), а також уступ „З повним серцем тут прийшла я“ і арія в другій акті були чудово-виконані. Артистку нагороджено через це бурею сердечних оплесків та гарними дарунками. Другий щоденник „Al-g. Cz. Ztg“ пише про пану Лопатинську, що вона „була палка в любові, гаряча в ненависти, вворушлива в сцені перед самовбивством і перелела роллю Тоски в поглядю, співу і гри бездоганно“. Це з більшим вдволенням зазначуємо це через те, що, не вважаючи на такі успіхи, пані Лопатинська зважилася вернутися на рідну сцену і працювати для рідного театру. (Діло).

Українці в Канаді.

З життя наших переселенців. Коли життя українських переселенців, от хоч би у Вінніпегу не було таке помітне, як зараз. Українці недавно стали оселятися в Вінніпегу і спочатку все тулилися по чужих кутках. Про культурні об'яви за тих часів даремна річ була б і згадувати. Вся енергія переселенців йшла на те, щоб чогось доборотися. Але зараз зайшли де-які одміни на ліпше і на просвітньому полі і в сфері економічної діяльности. Окрім багатьох дрібних українських крамниць, рокиданих скрізь по північному Вінніпегу, мають вже наші переселенці одню більшу крамницю на Мергреор і вже недавно з'явилася і така сама друга на вулиці Менус, і зветься „Русска Торговельна Сілка“.

(Канадійський Фермер“).

Економічне життя України.

Великі замовлення. Охтенські порохні заводи в Петербурзі замовили „Продуголо“ приставити протягом наступної навігації 2,6 мил. пуд. Донецького кам'яного вугілля по ціні 25 коп. за пуд. Південно-західна залізниця замовила „Продумети“ 6.150 пудів ресорної сталі по 1,85 і по 1,75 карб. за пуд. А ще кажуть, що казна ставиться вороже до синдикатів. Нічого подібного! Ажже охтенські порохні заводи—казени, південно-західна залізниця—теж казенна, а замовляють вони все таки не поодиноким підприємствам, а синдикатам. Словом, д. Вольський може спати спокійно.

Сирута. З Єлисаветград „Од. Лист.“ пишуть: „Промисловці не пам'ятають такої сироти, як оце стала останніми часами. Всі рожеві налі на урожайний рік загинули. Найкращим показником дійсного стану річчє може послужити той факт, що біжучий рахунок (тек. счєт) у банках падає, а вексельний угод зростає. Почались банкротства. Мукмоли особливо запугались: вони зовсім не мають кому пролавати борешню, бо всюди запаси—декіль мліни стали...“

Артильний рух. В августі минулого року в Миколаївці виникла трудова автомобільна артіля. Весною на місцевій конці була забастовка кондукторів і кучерів. Після забастовки 20 душ лишились без роботи. Оші то безробітні й заснували артіль. Підмовивши ще душ з 50 робітників, вони набрали з останнього коло 6000 карб. і взяли в одній берлінській фірмі два автомобіля-дільжанса на виплат. Та місцевий брук не був пристосований до автомобільного руху, і артіль раз-у-раз мусила мінати на своїх автомобілях осі і шини. Довелось перенести діяльність артілі в Херсон, де вулиці краще забруковані. Там артіль з чималим успіхом функціонує й досі.

Кооперативний рух. Навидомо де-які відомости про хлібні операції в кількох наших кооперативах. Вільгельмстальське товариство, одеського повіту, продало в 1908 р. ячменю й пшениці більше 80 тисяч пудів. Ново-Михайлівське товариство, на Кубані, продало до 12 тисяч пудів кукурузи. Лохицьке сельсько-господарське товариство, на Полтавщині, збирало великі партії селянського зерна й продавало його великим покупцям по такій ціні, якої ніколи не дали б місцеві дрібні скупщици. Карлівське сельсько-господарське товариство, на Полтавщині, що складається виключно з селян, надумало „примусити скупщиць платити настоящу ціну“. Для цього товариство почало скуповувати на базарах усіякий хліб по експортній ціні, складаючи тільки невеликий процент на приставку до станції, очистку й переходування. За 4 роки через товариство пройшло 236.910 пудів хліба і товариство заробило 984 карб. Ті селяне, що пролавали хліб через полтавське сельсько-господарське товариство, мали на 4—6 коп. з пуда більше проти миколаївських ціи. Нарешті, хостинтиградське сельсько-господарське товариство продавало селянський хліб безпосередньо одеському інтенданству.

З життя „Провіт“.

В київській „Провіті“. Артистична комісія київської „Провіті“ вворажає 3-го февраля, в народній авдиторій літературно-музично-вокальний вечір, присвячений С. Руданському. Промову про Руданського скаже перед концертом І. М. Стещенко.

Збори артистичної комісії. В четверг 28 января в київській „Провіті“ в 8 год. будуть збори артистичної комісії.

Справи такі: 1) звідомлення комісії за 1909-й рік, 2) чергові концерти.

В житомирській „Провіті“. 21-го января відбулись загальні збори житомирської „Провіті“. Останніми часами житомирські українці почали

виявлять значно-більший інтерес до „Провіті“, почали ходити в „Провіт“ і навіть з'явилися партії і боротьба між ними. На загальні зборання прийшло 25 душ. Це з'являється для Житомира невизчайне! Прийдіть б і більше людей, як би помешкання „Провіті“ не було так далеко від центру города і як би воно не було таке тісне, що як 20 чел. збереться то й дихати нічим. На цьому зібранні були вибори нових членів „Провіті“, вибори 3 членів ради та членів ревізійної комісії. Членами ради обрано д.д. Александровича, Мисюкевича і Дейнеку. Наріжніч зібрання знято було питання про те, щоб найняти нове помешкання для „Провіті“. Постановлено найняти помешкання ближче до центру города і цю постанову вже здійснено: помешкання нанято в центрі города на Пушкинській вул.

За кордоном.

Відновлення конституційного режиму в Хорватії.

Одним із наслідків признання Куена-Хедерварі на посаду венгерського прем'єра являється відновлення конституційного режиму в Хорватії. Річ у тім, що хорватський сейм не збривавсь вже коло двох років, бо вибори, що відбулись у початку 1908 року, дали більшість у сеймі членам сербсько-хорватської коаліції. Це дуже не вдоволялось банові, баронові Раухові, і як тільки сейм одкрився, між сеймовою більшістю й баном виникли дуже гострі суперечки. В результаті, засідання сейму було „відкладено“ аж до сього часу. Таким чином, у Кроації протягом останніх двох років не було затверженого сеймово бюджету, а барон Раух робив усе що міг, але скломпротувати сербсько-хорватську коаліцію. З цією метою, між иншим, було утворено й відомий Загребський процес. Тепер новий прем'єр надумав помиритися з сербсько-хорватською коаліцією, для чого насамперед відновлено конституційний режим у Хорватії, а, окрім того, в новий венгерський кабінет міністром у справах Хорватії буде запрошено Томачича, колишнього ватажка коаліції.

Суперечка за статую.

Недавно в Римі, в садах Салюстія, знайдено при розкопках античну статую—дочку Нобелі. Земля, на якій знайдено статую, належить італійському комерційному банкові, і цей банк, постановивши, що статуя належить йому, послав її до Мілана, де він має свою філію. Рим, однак, доводив, що статую знайдено на муніципальній території, отже статуя належить муніципалітетові. Виникла судова справа, і суд постановив, що статуя справді належить Римові. Тоді римський городський голова Натан з судовим приставом поїхав у Мілан, щоб забрати з банку статую. Але міланці дуже розгнівались на постанову римського суду і надумались помститися за це на Натанові. Коли отже Натан під'їхав до палацу Форца, де була статуя, його оточила розлютювана юрба, яка з вигуками: „Геть Натан! Геть Рим!“ почала закидати його снігом і повалила його на землю. На превелику силу поліції пошадливо визволити Натана з рук розлютюваних прихильників античної умілости. Римська преса дуже обурена цим інцидентом.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісті з газет).

Діяльність уряду та адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Шварц вживав всі заходи, щоб ректором петербурзького університету був одеський Лєвашов.

Єсть чутка, що Толмаčov повернеться в Одесу на короткий час, поки його призначать членом Державної Ради.

Правительство одмовилося видати Персії Рахін-Хана, вважаючи його політичним алочинцем, що борюся проти конституції.

„Петерб. Лист.“ пише, що у февралі почнеється ревізія морських інституцій адміралами, яких на це призначать Воеводський.

В министерство торговлі передається для розгляду питання про припинення дрібного продажу горілки в казенних крамницях, а передає цю справу приватним підприємцям.

Воєний міністр В. А. Сухомилов проектує улаштувати касу взаємної допомоги для чиновників інтендантства.

Занонпроект про старообрядців в Державній Раді.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Комісія так змінила законопроект про старообрядців, що його трудно пізнати.

Праві внесли сюди проповіді, щоб губернатори самостійно, без міністра, рішали питання про довілі общинам купувати майно. На майно общин, окрім церковних, будуть накладати мито.

Вувший обер-прокурор Ізвольський, Крижановський і Саблер висловились проти того, щоб старообрядці мали права улаштувати в'язниці. З ними оперечається протоеврей Горчаков. Правительство,—заявив він,—повинно добуватися з'єднання віруючих, а не навпаки.

Духовенство Державної Ради вилдовило догану прог. Горчакова і зробило постанову позбавити старообрядців права улаштувати в'язниці.

Вибори в Фінляндії.

ПЕТЕРБУРГ, 26. З Гельсінгфорсу телеграфують: Мехелін з 52.000 годисів одержав 10.000.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 26. Поки-що по-

